

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3208/2017. (VII. 21.) AB VÉGZÉSE

bírói kezdeményezés alapján indult eljárás megszüntetéséről

Az Alkotmánybíróság tanácsa jogszabály alaptörvény-ellenességének megállapítására irányuló bírói kezdeményezés tárgyában – *dr. Juhász Imre* alkotmánybíró különvéleményével – meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény 292–293. §-ai alaptörvény-ellenességének megállapítására irányuló bírói kezdeményezésen alapuló eljárásokat megszünteti.

I n d o k o l á s

- [1] 1. A Budapest Környéki Törvényszék bírósági titkára (a továbbiakban: indítványozó) négy, egymással tartalmában közel azonos indítványában – az előtte folyamatban lévő 6.Bv.1335/2016. számú, 6.Bv.78/2016. számú, 6.Bv.123/2016. számú és 6.Bv.1691/2015. számú eljárások felfüggesztése mellett – a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény (a továbbiakban: Bv. tv.) 292–293. §-ai alaptörvény-ellenességének a megállapítását kérte az Alkotmánybíróságtól. Az indítványozó álláspontja szerint a támadott jogszabályi rendelkezések a szabadságvesztésre átváltoztatott pénzbüntetés végrehajtására vonatkozóan ellentétben állnak az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdéséből fakadó jogállamiság követelményével, mivel nem rendelkeznek arról, hogy a büntetés vagy annak hátralévő része nem hajtható végre, amennyiben az átváltoztatást követően az elítélt „egy pontosan meghatározott, vagy azt meghaladó időtartamot szabadságvesztésben vagy előzetes letartóztatásban töltött” (lásd: indítványok 1. oldal). Az ügyek tárgyi összefüggésére tekintettel az Alkotmánybíróság a bírói kezdeményezéseket az Abtv. 58. § (2) bekezdése alapján egyesítette és egy eljárásban bírálta el.
- [2] Az indítványozó utalt rá, hogy a büntetés-végrehajtási ügyek kivizsgálásában alkalmaznia kell a Bv. tv. 28. § (2) bekezdését, 29. § (1) és (4) bekezdését, 14. § (5) és (7) bekezdését, valamint a 292–293. §-okat. Irányadónak tekinti továbbá a 2/2013. Büntető jogegységi határozatot, amely szerint az elévülés ideje az elítélt büntetése esetében öt év, valamint az azzal összefüggő 16/2014. (V. 22.) AB határozat rendelkezéseit.
- [3] Kifejtette az indítványozó, hogy a törvényi szabályozás értelmében a pénzbüntetés végrehajthatósága nem évül el addig, amíg a végrehajtására előzetes letartóztatás vagy szabadságvesztés büntetés végrehajtása miatt nem kerülhet sor, tekintet nélkül arra, hogy az elítélt a pénzbüntetés végrehajtását megelőzően mennyi időt tölt fogvatartásban. Úgy vélte az indítványozó, hogy a szabadságvesztésre átváltoztatott pénzbüntetés végrehajthatóságával, egészen pontosan a végrehajthatóság megszűnésével összefüggő szabályozás alaptörvény-ellenes.
- [4] Indokainak kifejtésekor jelentőséget tulajdonított az indítványozó annak, hogy a jogalkotó a pénzbüntetéshez hasonlóan szabályozza a közérdekű munka végrehajtását, valamint a szabadságvesztésre való átváltoztatása lehetőségét. Fontos különbségnek tartotta azonban, hogy a Bv. tv. 289. § *d)* pontja alapján a közérdekű munka nem hajtható végre, ha az elítélt öt évet vagy azt meghaladó időt töltött szabadságvesztésben vagy előzetes letartóztatásban. Hivatkozott az indítványozó a jogszabályhelyhez fűzött miniszteri indokolás szövegére, amely szerint a jogalkotó részben méltányossági, részben célszerűségi szempontok alapján fogalmazta meg a felhívott szabályt. Utalt rá továbbá, hogy a jogalkotó hasonló rendelkezést rögzít az elzárásra vonatkozó szabályok között is a Bv. tv. 278. § *c)* pontjában.
- [5] Kifogásolta az indítványozó, hogy a pénzbüntetés végrehajtására vonatkozó szabályozás nem tartalmaz a végrehajthatóság megszűnését érintően hasonló tartalmú, az időmúlás miatt a végrehajthatóság megszűnését megengedő szabályt. A pénzbüntetés elévülési ideje így korlátlan ideig nyugodhat. Abban az esetben – állította az indítványozó –, ha a pénzbüntetést nem változtatják át szabadságvesztésre, az elévülés másként alakul. Ilyenkor ugyanis a büntetés elévülésére az általános szabályok irányadóak, vagyis a szankciót öt év elteltével nem lehet végrehajtani. Hozzátette ugyanakkor, hogy a hatályos jogszabályi környezetben szinte kizárt, hogy egy pénzbüntetés elévülne anélkül, hogy azt szabadságvesztésre átváltoztatták volna. Abban az esetben, ha a pénzbüntetés szabadságvesztésre átváltoztatására sor került, a büntetés elévülése csak akkor következhet be, ha a végrehajthatóság érdekében tett intézkedések nem vezettek eredményre, így például – hozta fel az indítványozó – akkor,

ha a terhelt ismeretlen helyen tartózkodik és a felkutatására tett intézkedések öt éven túl eredménytelenek voltak.

- [6] Nem tartotta az indítványozó az Alaptörvénnyel összeegyeztethetőnek azt, hogy a jogalkotó a közérdekű munka és az elzárás esetében méltányossági és célszerűségi szempontok alapján, legalább öt éves szabadságvesztés büntetés vagy előzetes letartóztatás letöltésekor megengedi ezen szankciók végrehajthatóságának a megszűnését, míg ugyannerre a pénzbüntetés kapcsán nem biztosít lehetőséget. Aggályosnak minősítette továbbá, hogy eltérően alakul a pénzbüntetés végrehajthatósága attól függően, hogy azt szabadságvesztésre átváltották vagy sem.
- [7] Jelentőséget tulajdonított ezen felül annak is, hogy a hatályos szabályozás más olyan helyzeteket is ismer, amelyekben az elévülési idő hosszasan, akár évekig nyugszik. A Bv. tv. 14. §-a értelmében ugyanis a határozott tartamú szabadságvesztés büntetés mindaddig végrehajtásra vár, amíg egy annál súlyosabb, így a végrehajtási sorrendben azt megelőző határozott tartamú szabadságvesztést hajtanak végre. Tekintettel arra, hogy a szabadságvesztés a pénzbüntetésnél lényegesen súlyosabb büntetési nem, ezt a jogalkotói megoldást az indítványozó el tudta fogadni. Mivel azonban a pénzbüntetés az átváltoztatást követően nem válik szabadságvesztéssé, az átváltoztatás ellenére megőrzi pénzbüntetés jellegét – hiszen például a végrehajtás befejezéséig bármikor megfizethető –, vagyis a szabadságvesztéshez képest enyhébb büntetési nem marad, az indítványozó nem tartotta indokoltnak az elévülési idő szabadságvesztéssel azonos (logikájú) szabályozását.
- [8] A törvényi szabályozás értelmezését és alkalmazását a pénzbüntetés végrehajthatóságát érintően az indítványozó szerint megnehezíti az 5/2008. Büntető jogegységi határozat. Ennek értelmében ugyanis a jogerős ügydöntő határozattal kiszabott pénzbüntetés a pénzbüntetésre irányadó általános szabályok szerint évülhet el akkor is, ha azt utóbb fogházban végrehajtandó szabadságvesztésre változtatják át. A jogegységi határozat ugyanakkor a korábban hatályos jogszabályok – így a büntetések és az intézkedések végrehajtásáról szóló 1979. évi 11. törvényerejű rendelet és a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény – rendelkezésein alapul, és nem áll összhangban a hatályos jogszabályi környezettel, különösen a Bv. tv. 14. § (5) bekezdésével. Ennek ellenére a Kúria a jogegységi határozatot nem helyezte hatályon kívül.
- [9] A kifogásolt rendelkezések alaptörvény-ellenességét az indítványozó az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésére alapította. Az Alkotmánybíróság gyakorlatának az ismertetését követően az indítványozó kifejtette, hogy álláspontja szerint a jogalkotó indokolatlanul tesz különbséget a pénzbüntetés és más, azonos súlyú büntetési nemek végrehajthatóságának az elévülése között a pénzbüntetéssel sújtott elítéltek hátrányára. Következetlenné tartja továbbá a pénzbüntetés elévülésének a szabályozását, mivel annak nincs egy egységes, valamennyi elítélte irányadó tartama, hanem eltérő időpontokban következhet be attól függően, hogy a büntetést átváltották-e szabadságvesztésre, és hogy a végrehajtást milyen körülmény akadályozza. Mindezek miatt a Bv. tv. 292–293. §-aiban foglalt szabályozást az indítványozó a jogállamiság elvéből fakadó jogbiztonság követelményével és a jogi norma kiszámíthatóságának a követelményével tartotta ellentétesnek.
- [10] Úgy vélte az indítványozó, hogy az állam jogos igénye a kiszabott pénzbüntetés megfizetésére egy jogállamban nem állhat fenn korlátlan ideig. Indokoltnak tartotta, hogy azok a méltányossági és célszerűségi szempontok, amelyeket a jogalkotó más büntetési nemek szabályozásának a kialakításakor érvényesít, a pénzbüntetésre vonatkozó rendelkezésekben is érvényesülhessenek. Erre tekintettel az indítványozó a szabályozást alaptörvény-ellenesnek tekintette.
- [11] 2. Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt azt vizsgálta, hogy a bírósági titkár által – az Abtv. 25. § (1) bekezdése alapján, figyelemmel az Abtv. 1. § b) pontjában foglaltakra – előterjesztett bírói kezdeményezés megfelel-e a törvényben előírt feltételeknek.
- [12] Az Abtv. 59. § alapján az Alkotmánybíróság – ügyrendjében meghatározottak szerint – kivételesen a nyilvánvalóan okafogottá váló ügyek esetén az előtte folyamatban lévő eljárást megszüntetheti. Az Ügyrend 65. § (3) bekezdése értelmében okafogottság címén kell az alkotmánybírósági eljárást megszüntetni, ha az Alkotmánybíróság által korábban alkotmányosértőnek minősített és megsemmisített jogszabály vagy jogszabályi rendelkezés alkotmányossági felülvizsgálatát más alaptörvényi tételre (alkotmányos összefüggésre) tekintettel kéri felülvizsgálni, mint amilyen alkotmányos összefüggés alapján az Alkotmánybíróság az adott jogszabályt vagy jogszabályi rendelkezést megsemmisítette.
- [13] A Bv. tv. jelen bírói indítványokban kifogásolt rendelkezéseinek az Alaptörvénnyel való összhangját az Alkotmánybíróság 13/2017. (VI. 19.) határozatában már vizsgálta. Annak eredményeként – hivatalból eljárva – megállapította, hogy az Országgyűlés mulasztásban megnyilvánuló alaptörvény-ellenességet idézett elő azáltal, hogy a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról

szóló 2013. évi CCXL. törvény 292–293. §-aiban nem szabályozta az Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdésének megfelelően a szabadságvesztésre átváltoztatott pénzbüntetés végrehajthatóságának az elévülését.

- [14] Az Alkotmánybíróság a jelen esetre az Ügyrend 65. § (3) bekezdésében foglalt szabályt alkalmazhatónak tartotta. Megállapította ugyan, hogy a Bv. tv. kifogásolt rendelkezéseit hivatkozott határozatában nem semmisítette meg, azok alaptörvény-ellenességét azonban megállapította, és az alaptörvény-ellenesség feloldása érdekében az Abtv. szerint rendelkezésre álló egyéb jogkövetkezményt alkalmazott: mulasztás megállapítása mellett határidő tűzésével felhívta az Országgyűlést jogalkotói feladatának a teljesítésére. Az okafo gyottság megítélésében jelentőséget tulajdonított az Alkotmánybíróság annak is, hogy a kifogásolt jogszabályi rendelkezések alaptörvény-ellenességét határozatában az indítványozó érveivel közel azonos szempontokra alapította.
- [15] Mindezek alapján az Alkotmánybíróság úgy ítélte meg, hogy a Bv. tv. 292–293. §-ai tekintetében az alaptörvény-ellenesség ismételt vizsgálatának nincs helye, ezért – az Abtv. 59. §-a alapján eljárva – az ügyek nyilvánvaló okafo gyottsága miatt az alkotmánybírósági eljárások megszüntetéséről döntött.

Budapest, 2017. július 11.

Dr. Juhász Imre s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre alkotmánybíró különvéleménye

- [16] A többségi döntéssel azért nem értettem egyet, mert az az alkotmánybírósági eljárást pusztán az Abtv. 59. §-ára alapozva szünteti meg. Az Abtv. 59. §-a szerint azonban az eljárás megszüntetésére csak az Alkotmánybíróság Ügyrendjében meghatározottak szerinti feltételek valamelyikének teljesülése esetén van lehetőség. A többség által elfogadott végzés azonban adós marad annak megokolásával, hogy mely ügyrendi szabály alapozza meg a nyilvánvaló okafo gyottságot és teszi lehetővé az eljárás megszüntetését. Tekintettel arra is, hogy az Abtv. 59. §-a szerint az eljárás megszüntetésére csak kivételesen – és csak az Ügyrendben meghatározottak szerint – kerülhet sor, úgy vélem, hogy az Alkotmánybíróságnak meg kellett volna indokolnia, miért áll fenn az okafo gyottság a bírói kezdeményezések esetében. Mindezek alapján szavazatommal nem tudtam támogatni a többségi döntést.

Budapest, 2017. július 11.

Dr. Juhász Imre s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: III/2056/2016.

